

**Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğrencileri
Bitirme Projesi Yarışması
2025**

**RUMUZ
14062**

Açıklama Raporu

**TÜRKİYE PLANLAMA OKULLARI BİRLİĞİ
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğrencileri
Bitirme Projesi Yarışması 2025**

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	3
1. GİRİŞ	4
1.1. Projenin Çıkış Noktası:	4
1.2. Dünya Örneklerinden Alınan İlham ve Projenin Özgün Yanı:.....	4
1.3. Proje Vizyonu:	4
2. AMAÇ, KAPSAM VE HEDEFLER	4
2.1. Amaç:	5
2.2. Kapsam:.....	5
2.3. Hedefler:	5
3. DÜNYA ÖRNEKLERİ VE ANALİZ	5
3.1. Leuven:.....	5
3.2. Heidelberg:.....	6
3.3. Oxford:	6
3.4. Stanford:	6
3.5. Ortak Özellikler:	6
4. ESKİŞEHİRİN POTANSİYELİ	7
5. KAVRAMSAL ŞEMA 1/50000.....	8
5.1. 1. Bölge:	8
5.2. 2. Bölge:	9
5.3. 3. Bölge:	9
5.4. 4. Bölge:	9
5.5. 5. Bölge:	9
5.6. Tüm Bölgeler:.....	10
6. MATRİS	10
7.1. Mekansal İhtiyaçlar:.....	10
7.2. Fakülte, Yurt, Kütüphane Gibi Donatıların Dağılımı:	10
7.3. Tramvay, Monoray, Su Taksi:.....	11
8.1. Araştırma Parkları, Tekno Park, Tarım Parkı:	11
8.2. Dönem Aralarında Kentsel Canlılığın Korunması:	11
8.3. Kültürel ve Sosyal Alanların Tüm Halka Hizmet Etmesi:	12
KAYNAKÇA	14

ÖZET

Eskişehir, eğitim odaklı kentsel gelişim modeliyle geleceğin üniversite kenti olarak yeniden tasarlanmaktadır. Projemiz, dünyanın önde gelen eğitim şehirleri (Oxford, Cambridge, Leuven, Heidelberg, Stanford ve benzeri) üzerinden yapılan karşılaştırmalı analizlerle başlamış ve bu örneklerden elde edilen verilerle Eskişehir'in potansiyeli için özgün bir yol haritası geliştirilmiştir.

1/50.000 ölçekten başlayan kavramsal şema, fakülteler arası etkileşimleri ortaya koyan bölüm matrisi ve uluslararası standartlara dayalı mekânsal ihtiyaç analizleriyle detaylandırılmış; ardından 1/10.000 ölçekte kente yerleşim senaryoları üretilmiştir. Bu çalışmada, 70.000 öğrencilik yeni bir şehir üniversitesinin fiziksel planlaması yapılmıştır. Üniversite, mevcut 900.000 nüfuslu bir şehre entegre edilerek toplam nüfusu 1.000.000'a çıkaracak şekilde kurgulanmıştır. Başta mühendislik, doğa bilimleri, mimarlık, ziraat, sosyal bilimler, güzel sanatlar, bilgi teknolojileri ve eğitim fakülteleri olmak üzere toplam 14 fakülte için detaylı mekânsal ihtiyaç analizleri yapılmıştır.

Her fakülte için;

- Özel laboratuvar, atölye ve uygulama alanları,
- Öğrenci kapasitesi üzerinden metrekare ihtiyacı,
- Ortak kullanılabilecek tesisler (kütüphane, yemekhane, yurt, sosyal alanlar ve benzeri) Analiz edilerek toplam alan ihtiyaçları belirlenmiştir.

Ayrıca, tüm bölümler arasında **ortak ders, laboratuvar ve altyapı kullanımı** dikkate alınarak bir **ısı haritası (heatmap)** oluşturulmuş ve bölümlerin mekânsal yakınlık esasına göre gruplandırılması sağlanmıştır.

Üniversite yerleşkesi 14 km boyunca porsuk nehir hattında konumlandırılmış olup, şehirdeki 60.000 mevcut öğrenci ve 5.000 akademisyen ile bütünleşmiş bir eğitim ekosistemi oluşturulması hedeflenmiştir. Bunun yanında, kente ekonomik ve akademik katma değer sağlayacak şekilde **bilim parkı, teknopark, iş parkı, tarım parkı ve araştırma parkları** için alan tahsisleri önerilmiştir. Bu önerilerle desteklenen çok boyutlu ekonomik ekosistemi de öngörülmektedir ve yalnızca eğitim mekanları eklemenin oluşturacağı temel sorunların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu sorunların arasında kentin dönem aralarında canlılığını koruması ve mezun olan öğrencileri bünyesinde tutabilmesi yer almaktadır.

Son aşamada 1/2.000 ölçekli bir tasarım parçası üzerinden önerilen kentsel dokunun somut örneği sunulmuştur. Bu bütüncül yaklaşım, Eskişehir'i bilgi ve inovasyonla beslenen, sürdürülebilir ve dinamik bir üniversite kentine dönüştürmeyi hedeflemektedir.

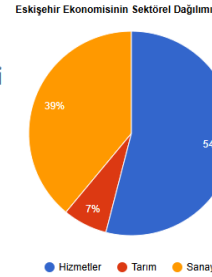
1. GİRİŞ

1.1. Projenin Çıkış Noktası:

Eskişehir, Türkiye’de yaygın olarak “öğrenci kenti” olarak bilinir. Bunun nedeni bünyesinde üç üniversite bulundurmasıdır (Anadolu, Osmangazi ve Eskişehir Teknik). Yaklaşık 60 bin öğrencilik nüfusa sahiptir. Ancak araştırmalarımızda gördük ki Eskişehir yalnızca öğrenci kenti görünümündedir, nitekim bu ifade Wikipedia gibi kaynaklarda dahi yer almaktadır. Bu durum, kentin eğitim gibi bir potansiyelini gerçek anlamda ekonomik ve mekânsal yapıya dönüştüremediğini göstermektedir. Kentin ekonomisini çoğunlukla hizmet sektörü oluşturmaktadır. Projemiz tam da bu noktadan hareketle; Eskişehir’i yalnızca öğrenci barındıran bir şehir değil, eğitimle simbiyotik biçimde gelişen gerçek bir üniversite kenti haline getirmeyi amaçlamaktadır.

Ortasından Porsuk Çayı geçen şehir, Avrupa tarzındadır. Ayrıca içerisinde Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesinin bulunması nedeniyle bir öğrenci kenti görünümündedir. Met helvası, nuga helvası, haşhaşı çörek, Kalabak suyu, çibörek ve lületaşı ile meşhurdur.

 Wikipedia
https://tr.wikipedia.org › wiki › Eskişehir
Eskişehir - Vikipedi

1.2. Dünya Örneklerinden Alınan İlham ve Projenin Özgün Yanı:

Dünya örneklerini incelediğimizde her üniversite kentinin kendine özgü bir kimliğinin ve kentsel gelişim modelinin oluşturduğunu gördük.

- Leuven, kampüsten kente geçişte nehir boyunca üniversite ve kent dokusunun iç içe geçtiği bir model sunmaktadır.
- Oxford, tümüyle kentle bütünleşmiş, üniversite ve şehrin aynı anda var olduğu bir örnektir.
- Heidelberg, nehrin iki yakasında hem kampüs hem kent üniversitesi tipini barındırmakta; özellikle tarım fakültesi ile üniversite–tarım ilişkisine güçlü bir örnek oluşturmaktadır.
- Stanford ise tek başına güçlü bir kampüs modeli olarak öne çıkmaktadır.

Bu modeller, Eskişehir için de uyarlanabilir özellikler taşımaktadır: nehir boyunca gelişen kent ve üniversite ilişkisi, tarımla bütünleşen fakülteler, kampüsten kente geçiş yöntemleri ve güçlü araştırma merkezleri. Yaptığımız analizler, bu kentlerin öğrenci nüfusları, ekonomik yapıları ve çevre şehirlerle ilişkilerini ortaya koymuştur. Eskişehir’in de bu deneyimlerden faydalanarak karma ve özgün bir üniversite kenti modeli geliştirebileceğini göstermiştir.

Projenin özgün yanı, bu farklı dünya modellerini tek bir çatı altında toplayarak Eskişehir’in coğrafi, sosyal ve ekonomik koşullarına uygun bir eğitim kenti modeli önermesidir. Böylelikle Eskişehir, sadece öğrenci nüfusu ve üniversiteleri olan bir şehir değil; eğitimi, ekonomisi, kültürü ve mekânsal yapısıyla bütünleşmiş gerçek bir üniversite kentine dönüşmektedir.

1.3. Proje Vizyonu:

Projemizin vizyonu, Eskişehir’i sadece öğrencilerin yaşadığı bir şehir görünümünden çıkarıp, **eğitimle simbiyotik şekilde gelişen, ekonomik, kültürel ve mekânsal olarak canlı bir üniversite kentine** dönüştürmektir. Bu vizyon, öğrencilerin ve mezunların kentte kalmasını teşvik eden, araştırma ve teknoloji

parklarıyla desteklenen, halkın da faydalanabileceği sosyal ve kültürel alanlar içeren sürdürülebilir ve dinamik bir kentsel model öngörmektedir.

2. AMAÇ, KAPSAM VE HEDEFLER

2.1. Amaç:

Projenin temel amacı, Eskişehir'in eğitim temelli bir kent kimliği kazanmasını sağlamak; üniversiteler, araştırma merkezleri ve destekleyici ekonomik yapılar aracılığıyla kentin mekânsal, sosyal ve ekonomik gelişimini yönlendirmektir.

2.2. Kapsam:

Proje, dünyanın önde gelen eğitim odaklı kentlerinin (Oxford, Cambridge, Leuven, Heidelberg, Stanford vb.) karşılaştırmalı analizleriyle başlamaktadır. Ardından Eskişehir'in mevcut potansiyeli 1/50.000 ölçekten 1/2.000 ölçeğe kadar incelenmiştir. Sonrasında fakülteler arası ilişkileri gösteren bölüm matrisi, uluslararası standartlara göre mekânsal ihtiyaç hesaplamaları yapılmış ve yurt, kütüphane ve sosyal donatı gereksinimleri, araştırma ve teknopark senaryoları geliştirilmiştir. Çalışma hem kavramsal hem de mekânsal boyutlarıyla, Eskişehir'in eğitim temelli dönüşümünü farklı ölçeklerde ele almaktadır.

2.3. Hedefler:

- Eskişehir'i sürdürülebilir bir üniversite kenti olarak planlamak,
- Eğitim odaklı kentsel gelişim modelini dünyadan örneklerle karşılaştırmalı biçimde ortaya koymak,
- Fakülteler arası akademik ve mekânsal etkileşimleri güçlendirecek yerleşim kararları geliştirmek,
- Kentsel yaşamın dönem aralarında da canlı kalmasını sağlayacak araştırma parkları, teknoparklar ve agro-parklar gibi ekonomik çeşitlilik unsurlarını entegre etmek,
- Öğrencilerin mezuniyet sonrası da kentte kalmasını teşvik edecek yenilikçi ve çekici yaşam alanları oluşturmak,
- Eskişehir'i bilgi üretimi, yenilik ve genç nüfus üzerinden ulusal ve uluslararası ölçekte rekabetçi bir şehir haline getirmek.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından belirlenmiş deprem riski altındaki alanları ve kent içindeki atıl bölgeleri, şehir kimliğine zarar vermeden eğitime entegre ederek dönüştürmek,
- Sadece öğrenciler için değil, mevcut kent nüfusunun da faydalanabileceği kültürel alanlar ve sosyal donatılar oluşturmak,

3. DÜNYA ÖRNEKLERİ VE ANALİZ

3.1. Leuven:

Kampüsten kent üniversitesine geçişin en net olduğu örneklerinden biridir. Şehirde güçlü bir kampüs yapısı başlarken, nehir boyunca şehir merkezine doğru gittikçe kampüs dokusu kentin içine entegre olur ve kent üniversitesi kimliği kazanır. Kentte ayrıca bir Araştırma Parkı (Research Park) bulunmakta ve bu yapı, Leuven'in araştırma ve yenilik odaklı gelişimini desteklemektedir. Brüksel'e yalnızca 23 km mesafede bulunan şehir, Antwerp, Liège ve Lüksemburg gibi merkezlerle etkileşim içindedir. 100.000 kişilik nüfusunun yaklaşık 65.000'i öğrenci ve 22.000'i üniversite veya eğitimle ilgili çalışanlardan oluşmaktadır; bu da kentin eğitim ve araştırma faaliyetleri için bir çekim merkezi olduğunu göstermektedir.

3.2. Heidelberg:

Heidelberg, tarım ve eğitimin simbiyotik birlikteliğini gösteren önemli bir kent üniversitesi örneğidir. Üniversite kampüsünün çevresinde bulunan tarım alanları ve Ziraat Fakültesi, kentin üretim ve eğitim süreçlerini direkt olarak birbirine bağlamaktadır. Avrupa'nın en eski ve köklü üniversitelerinden birine ev sahipliği yapan Heidelberg, tarihsel olarak da üniversite etrafında gelişmiştir. 160.000 nüfusa sahip şehirde yaklaşık 30.000 öğrenci ve 17.000 personel bulunmaktadır. Ayrıca Frankfurt ve Stuttgart gibi iki büyük merkeze yakınlığı sayesinde şehir, öğrenci, akademisyen ve turistler için güçlü bir cazibe merkezi hâline gelmektedir.

3.3. Oxford:

Oxford, şehir ve üniversitenin ayrılmaz bir bütün oluşturduğu en bilinen eğitim şehirlerinden biridir. Üniversite kullanımları, kampüs ayrımı olmaksızın şehre eşit şekilde dağılmış; öğrenciler ve akademisyenler dışında şehirde çalışan herkes de bu alanlardan faydalanabilmektedir. Kentin nüfusu yaklaşık 160.000, öğrenci sayısı 26.000 ve çalışan sayısı 16.000 civarındadır. Üniversite, şehrin merkezinde yer almakta ve uzun yıllardır eğitim odaklı bir merkez olarak işlev görmektedir. Tiyatrolar, sanat galerileri ve barlar gibi kültürel kullanım alanları, öğrenci nüfusuna yönelik karma kullanımla desteklenmiş, kira ve konut yapıları öğrenci dostu olacak şekilde planlanmıştır. Oxford'da ayrıca bir bilim parkı ve bir iş (business) parkı bulunmaktadır. Şehir, Birmingham, Southampton ve Londra'ya yakın konumuyla İngiltere'nin Altın Üçgeninde (Golden Triangle) yer almakta; Oxford ve Cambridge'den yetişen yüksek nitelikli öğrenciler, Londra'ya katkı sağlayarak ekonomik ve kültürel etki yaratmaktadır.

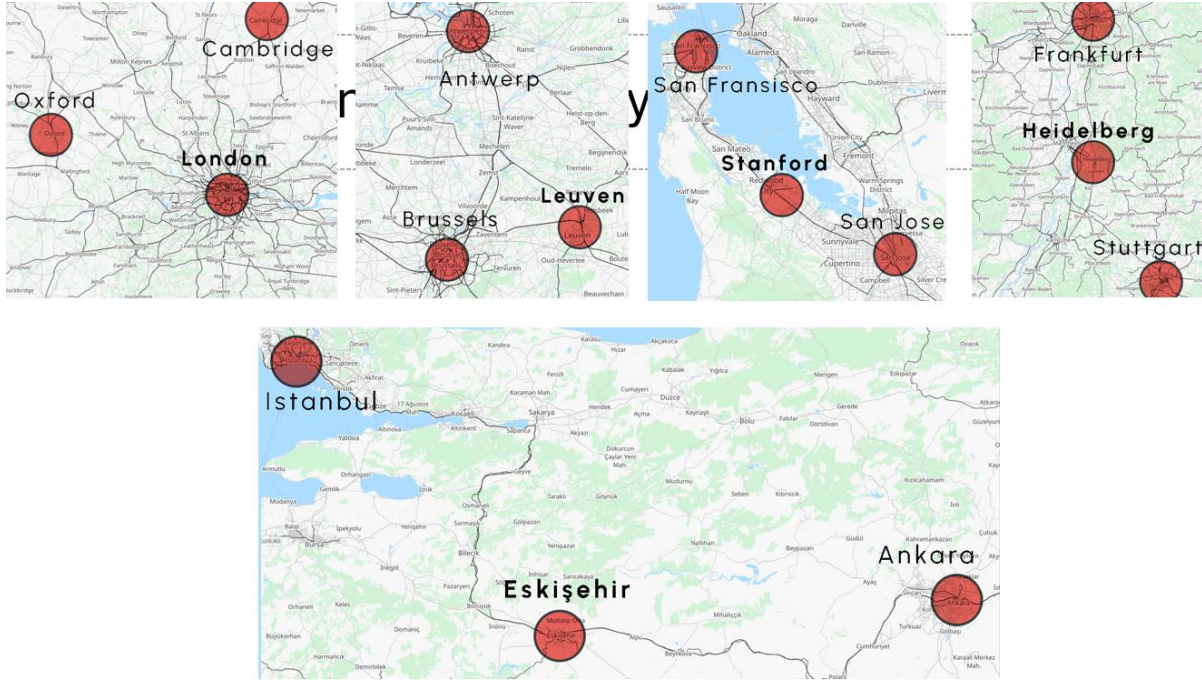
3.4. Stanford:

Şehir üniversitesi örneklerinin aksine Stanford Üniversitesi, bir kampüs üniversitesi olarak şehirden bağımsız konumlanmıştır. Ancak Stanford'un asıl etkisi, çevresinde oluşturduğu ekonomik ve inovasyon ekosistemi ile ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerinin mezuniyet sonrası yerel şirketlerde çalışması veya yeni şirketler kurması, bölgeyi küresel ölçekte Silikon Vadisi hâline getirmiştir. Tesla, Microsoft ve META gibi şirketler bu ekosistemde doğmuş veya büyümüştür. Stanford'da yaklaşık 17.000 öğrenci ve 18.000 çalışan bulunmaktadır. Öğrenci ve öğretim görevlisi sayısının birbirine yakın olması, üniversitenin yalnızca eğitim veren bir kurum değil, aynı zamanda aktif bir bilim ve araştırma merkezi olduğunun bir göstergesidir. Akademi ile sanayi arasında güçlü bir iş birliği vardır; öğrenciler staj ve iş olanaklarıyla endüstriye entegre olurken, şirketler de yetenekli mezunları çekmek için birbirleriyle rekabet etmektedir. Stanford bu yapısıyla, küresel bağış ve yatırımları çeken, eğitim ve inovasyonu bir araya getiren dinamik bir üniversite modelini temsil etmektedir.

3.5. Ortak Özellikler:

Dünya örneklerine baktığımızda, başarılı üniversite şehirlerinin bazı ortak özelliklerinin ortak olduğu görülmektedir. Bu şehirlerde üniversite ve kent dokusu birbiriyle entegre çalışan kampüsler şehir yaşamına doğal bir şekilde karışmakta veya kampüs çevresinde güçlü bir ekonomik ve sosyal çekim merkezi oluşmaktadır. Üniversiteler, kendilerini sadece eğitimle sınırlamayıp, araştırma ve inovasyon odaklı yapılarıyla şehir ekonomisine doğrudan katkı sağlamaktadır. Öğrenciler, akademisyenler ve çalışanlar şehir yaşamına entegre

olurken, kültürel ve sosyal alanlar ile karma kullanım sayesinde kentler hem öğrencilere hem de halkına sürekli aktif bir ortam sunmaktadır. Ayrıca, bu şehirler genellikle yakın büyük merkezlere bağlı olup ulaşım ağları sayesinde bölgesel etkileşim ve hareketliliği desteklemektedir.

4. ESKİŞEHİRİN POTANSİYELİ

Eskişehir, eğitim ve öğrenci yaşamı açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Mevcut üç büyük üniversite (Anadolu, Osmangazi ve Eskişehir Teknik) yaklaşık 60.000 öğrencilik nüfusuyla şehrin eğitim altyapısını güçlendirmekte ve bu kaynak, ileri eğitim odaklı projeler için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Şehrin Ankara ve İstanbul'a olan yakınlığı ile hızlı tren hattı, Eskişehir'i bölgesel bir eğitim merkezi hâline getirirken, eğitim ve araştırma yatırımlarıyla kent ekonomisinin bilgi temelli ve inovasyon odaklı bir yapıya dönüşme potansiyelini ortaya koymaktadır. Mevcut mezunları ve gelecekteki öğrencileri şehirde tutma ve çekme imkânı, sosyal ve ekonomik kalkınmayı destekleyen önemli bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, deprem riski taşıyan alanlar ve şehir merkezindeki atıl bölgelerin sürdürülebilir kentsel dönüşüm yoluyla yenilenmesi hem yaşam kalitesini artıracak hem de Eskişehir'in eğitim temelli bir üniversite kentine dönüşümünü sağlayacak önemli fırsatlar sunmaktadır. Şehrin güçlü sanayi altyapısı ve kent içi ulaşım olanakları, eğitim odaklı kentsel gelişim için ek fırsatlar yaratmaktadır. Özellikle gelişime açık tramvay hattı, öğrenciler için hem ulaşım hem de sosyal toplanma alanları açısından merkezi bir rol üstlenebilecektir. Kentin öğrenci dostu yapısı, düşük kira maliyetleri ve sosyal alanlar, öğrenciler için cazip bir ortam oluştururken; yükseköğretim kurumları, meslek yüksekokulları ve sanayi arasındaki iş birliği, sanayinin gelişimini destekleyip öğrencilerin iş bulmasını ve şehirde kalmasını teşvik edebilecektir. Buna ek olarak, Porsuk Çayı'nın ulaşım ve sosyal buluşma aracı olarak kullanılması, şehirde toplumsal etkileşimi artırma ve eğitim temelli kentsel canlılığı güçlendirme açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Tüm bu unsurlar, Eskişehir'i yalnızca "öğrenci kenti" görünümünden çıkararak, eğitimle simbiyotik bir şekilde gelişen gerçek bir üniversite kentine dönüştürmek için sağlam bir temel oluşturmaktadır.

5. KAVRAMSAL ŞEMA 1/50000

Bu proje, Eskişehir'in mevcut üniversite altyapısını ve güçlü sanayisini bir araya getirerek, kenti bilgi bazlı bir kalkınma modeline taşıma hedefi üzerine kurgulanmıştır. Kavramsal çerçevenin temelinde, üniversite odaklı kentsel gelişim yaklaşımı yer almaktadır. Heidelberg ve Leuven örneklerinde olduğu gibi üniversite ile şehir bütünleşmesi, Oxford örneğinde olduğu gibi eğitim–kent merkezi ilişkisi ve Stanford örneğinde görülen sanayi–akademi ortaklıkları, Eskişehir için yeniden yorumlanmıştır.

Bu doğrultuda proje, kentin batısından doğusuna uzanan bir eğitim ve sanayi aksı üzerinde şekillenmekte; üniversite kampüsleri, teknoparklar, araştırma merkezleri ve sanayi bölgeleri arasında etkileşim alanları kurgulanmaktadır. Eğitimle ilişkili işlevler (yurtlar, kütüphaneler, müzeler, kültürel mekanlar), ulaşım altyapısıyla desteklenerek öğrenciler, akademisyenler, halk ve sanayi çalışanları için bütünleşmiş bir yaşam alanı oluşturulmaktadır. Yeşil dolaşım ağları, Porsuk Çayı ve monoray hattı ile desteklenen ulaşım çözümleri, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir kentleşme anlayışını pekiştirmektedir. Şehir 5 bölüme ayrılarak her bölümde dünya örneklerinden edinilen bilgiler Eskişehir'e uygun olacak şekilde uygulanmıştır.

5.1. 1. Bölge:

Kentin çeperinde yer alan bu bölge, mevcut tarım ve fide alanlarıyla birlikte Heidelberg örneğinde olduğu gibi verimli bir Ziraat Fakültesi için son derece uygun bir konum sunmaktadır. Tarım ve eğitim iş birliğini güçlendirmek amacıyla alana bir "Tarım Parkı" eklenmesi öngörülmüştür. Bu yeni kullanımın, beraberinde çekeceği öğrenci yurtlarıyla birlikte, bölgenin kentin beklenen büyüme alanı olmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle toplu taşıma hatlarının da bu bölgeye kadar uzatılması planlanmıştır. Alan çalışması sırasında gözlemlenen Orman Bakanlığı'na bağlı fide yetiştirme merkezinin burada bulunması, bölgeyi

diğer tarım alanlarından ayıran en önemli özelliktir. Fide yetiştirme merkezinin su kullanımını derin kuyular aracılığıyla yaptığı öğrenilmiş çevreye zararının az olduğu ve sulama kapasitesinin çok olması, gelişime potansiyel göstermektedir. Türkiye'nin en büyük fide yetiştirme merkezinin bu bölgede yer alması, Ziraat Fakültesi ile kurulacak iş birliğini güçlendirecek; her iki tarafın gelişimine de önemli katkılar sunacaktır.

5.2. 2. Bölge:

Bu bölgede Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi'nin ana yerleşkeleri, Eskişehir Stadyumu, Osmangazi Üniversitesi'ne ait stadyum, Sazova Parkı ve parkın içinde yer alan Bilim Müzesi bulunmaktadır. İki büyük kampüsün burada konumlanması ve aksın şehir merkezine doğru devam etmesi, bölgeyi Leuven örneğinde olduğu gibi “kampüsten kente geçiş” için ideal bir alan haline getirmektedir. Leuven Üniversitesi örneğinde görüldüğü üzere eğitim kollarının kent merkezine doğru uzanması, bu bölgede güçlü bir geçiş sahası oluşturacaktır. Bu süreci desteklemek amacıyla, mevcut Bilim Müzesi ile bütünleşen ve Sazova Parkı çevresindeki boş alana konumlandırılması planlanan bir Bilim Parkı önerilmiştir. Bu bölgenin bir diğer önemli özelliği, “su ve eğitimin birlikteliği” ilkesinden yola çıkarak eğitim alanlarının Porsuk hattı boyunca gelişmesini teşvik etmesidir.

5.3. 3. Bölge:

Üçüncü bölge şehir merkezini kapsamaktadır ve Oxford örneği için güçlü bir potansiyel taşımaktadır. Deprem riski taşıyan alanların kentsel dönüşüm aracılığıyla değerlendirilmesi, mevcut binaların işlev değişiklikleriyle yeniden kullanılması ve böylece merkezin eğitim odaklı bir yapıya dönüştürülmesi planlanmıştır. Bu dönüşüm sürecinde şeker fabrikasının koruma–dönüşüm yaklaşımıyla teknoparka dönüştürülmesi, tren istasyonu çevresindeki sanayi alanlarının araştırma parkı ve laboratuvarlara evrilmesi öngörülmektedir. Merkezin güneyinde yer alan tarihsel Odunpazarı bölgesi, yeni eğitim merkezi ile entegre edilerek müzeler ve kültürel işlevler üzerinden merkezin beslenmesi sağlanacaktır. Böylece yüksek ve orta gelir gruplarının merkezden uzaklaşmasının önüne geçilmesi, kültürel mirasın çağdaş eğitim işlevleriyle bütünleştirilmesi ve yaya hatlarıyla desteklenen güçlü bir merkez-kimlik yaratılması hedeflenmektedir.

5.4. 4. Bölge:

Dördüncü bölgede askeri havaalanı ve şehir hastanesi bulunmaktadır. Şehir hastanesinin bu konumu, bölgeyi sağlık ve eğitim birlikteliği açısından öncü bir odak haline getirmektedir. Sağlık araştırmaları, tıp fakültesi ve ilgili sağlık merkezlerinin bu bölgede konumlanmasıyla eğitim–sağlık entegrasyonu güçlendirilecektir. Ayrıca bölgede geniş ölçekte deprem riski taşıyan alanların bulunması, bu alanların dönüşüm yoluyla yeniden değerlendirilmesi ve eğitim hattının buraya kadar uzatılması, kentsel gelişim açısından önemli bir stratejik adım olarak öngörülmektedir.

5.5. 5. Bölge:

Beşinci bölge, şehrin doğusunda yer alan sanayi alanlarını kapsamaktadır. Bu bölgede sanayi–eğitim iş birliğinin güçlendirilmesi, özellikle meslek yüksekokullarının teşvik edilmesiyle hem sanayinin üretim kapasitesini artıracak hem de öğrenciler için yeni iş ve staj imkânları yaratacaktır. Sanayinin eğitimle bütünleşmesi, nitelikli iş gücünün artmasıyla bölgesel ekonominin büyümesine doğrudan katkı sağlayacaktır. Ayrıca toplu taşıma hatlarının bu bölgeye uzatılması, sanayi–eğitim hattını destekleyecek ve ulaşılabilirliği artıracaktır. Bunun yanı sıra, sanayi alanlarında üniversite–özel sektör iş birliğine dayalı araştırma ve teknoloji geliştirme merkezlerinin

kurulması, inovasyon ekosistemini güçlendirerek sanayiye katma değer sağlayacaktır. Bu gelişmelerle sanayi alanının büyümesi öngörülmüştür.

5.6. Tüm Bölgeler:

Bütün bölgeler ele alındığında, her birinde öğrenci ve öğretmen konutları, yurtlar, misafirhaneler, kültürel ve sosyal tesisler (tiyatro, galeri, konferans ve sergi salonları), kamusal buluşma mekânları (kafeterya, kütüphane, çalışma merkezleri) ile müzeler ve kenti öğrencilerle bütünleştirecek merkezlerin yer alması öngörülmektedir. Bu merkezlerin kente entegrasyonunda dönüşüm kapasitesinden faydalanılması, deprem riski taşıyan alanlar, boş veya atıl parseller ve dolgu (in-fill development) yaklaşımı ile değerlendirilebilecek bölgelerin öncelikli olarak kullanılması planlanmaktadır. Böylelikle, kentin mevcut dokusu içerisinde nitelikli eğitim, kültür ve yaşam alanları üretmek mümkün hale gelecektir. Söz konusu merkezlerin Porsuk hattı ve çevresindeki yeşil alanlarla bütünleştirilmesi, ayrıca önerilen yeşil hat sistemiyle desteklenmesi hedeflenmektedir. Bu sistem, yalnızca mekânsal bir süreklilik sağlamakla kalmayıp aynı zamanda yeşil sirkülasyon ağını güçlendirerek kentin yetersiz yeşil alan kullanımını telafi etmeyi amaçlamaktadır. Bu bütünleşik yaklaşım, eğitim odaklı kentsel gelişim ile ekolojik sürdürülebilirliği bir araya getirmekte; sosyal etkileşim, kültürel üretim ve akademik paylaşım için kapsayıcı bir kentsel zemin sunmaktadır. Sonuç olarak, Eskişehir'in "üniversite kenti" kimliği güçlendirilmekte ve kentsel yaşam kalitesi bütüncül biçimde artırılmaktadır.

6. MATRİS

Üniversite birimlerinin konumlandırmasını kararlaştırmak amacıyla bölümler arasında ortak dersler, altyapılar, laboratuvar kullanımı ve akademik personel etkileşimleri dikkate alınarak kapsamlı bir ısı haritası oluşturulmuştur. Bu matris, 0 ile 10 arasında derecelendirilen puan sistemiyle, iki bölüm arasındaki akademik ve fiziksel kaynak ortaklığının yoğunluk oranını göstermektedir. Aynı fakülte içindeki bölümlerin daha fazla ortak paydaya sahip olabileceği göz önünde bulundurulmuştur, buna karşın farklı fakülteler arasında da disiplinler arası kullanımlar (örneğin mühendislik fakültesi ile bilişim teknolojileri fakültesi arasında paylaşılan yazılım laboratuvarları veya temel matematik dersleri, Sanat ve Mimarlık Fakültelerinin stüdyoları vb.) özenle analiz edilmiştir. Bu matris sayesinde, ortak altyapıların mekânsal olarak bir arada veya yakın mesafede konumlandırılması, alanın ve zamanın en verimli olacak şekilde kullanımı ve öğrenciler arasında etkileşimin artırılması hedeflenmiştir.

7. MEKANSAL ORGANİZASYON (1/10000)

7.1. Mekansal İhtiyaçlar:

Eğitim, konut ve sosyal alanlar, kentsel planlama sürecinde uluslararası standartlara göre belirlenen gereksinimler doğrultusunda hesaplanmıştır. Öğrenci başına düşen yapı alanı (m^2), açık-yeşil alan miktarı, kültürel ve sosyal tesislere erişim mesafesi ile ulaşım ağlarına entegrasyon, UNESCO, OECD ve Avrupa Birliği gibi kurumların belirlediği standartlar çerçevesinde ele alınmıştır. Bu yaklaşım, yalnızca niceliksel mekân planlamasını değil, aynı zamanda erişilebilirlik ve sürdürülebilirlik ilkelerini de dikkate almaktadır. Böylece kentle bütünleşen eğitim ve yaşam alanlarının, halkın ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılaması ve uluslararası ölçekte rekabet edebilir bir üniversite kenti kimliği oluşturması amaçlanmaktadır.

7.2. Fakülte, Yurt, Kütüphane Gibi Donatıların Dağılımı:

Kütüphane, yurt, fakülte ve misafirhane gibi temel donatıların dağılımı, işlevsel bütünlük ve mekânsal erişilebilirlik ilkeleri çerçevesinde planlanmıştır. Fakültelerin konumlandırılmasında eğitim hatları ve toplu taşıma erişimi önemsenirken ana kıstas oluşturulan matris olmuştur. Matrise göre birbiri ile ortak kullanımı fazla bulunan bölümlerin birbirine yakın konumlandırılması ön planda tutulmuştur. Yurt alanları öğrencilerin gereksinimleri düşünülerek fakülte ve merkezlere yakın mesafelerde planlanmıştır. Kütüphaneler, yalnızca üniversite öğrencilerine değil, kent halkına da hizmet verecek biçimde, kültürel merkezlerle bütünleşik odak noktaları olarak planlanmıştır. Akademisyenlerin konaklama ihtiyaçlarını karşılamak için misafirhaneler eğitim merkezlerine ve araştırma alanlarına yakın veya kolayca erişilebilir mesafededir.

Böylece söz konusu donatıların dengeli bir dağılımı hem akademik işleyişi destekleyen hem de kentsel yaşamla bütünleşen bir üniversite-kent modeli ortaya koymaktadır.

7.3. Tramvay, Monoray, Su Taksi:

Yaya ve öğrenci dostu ulaşım metotlarının kuvvetlendirilmesi amacıyla var olan altyapıya ek yeni tramvay rotaları, nehir boyunca giden monoray ve porsuk nehrinde su taksisi gibi alternatif toplu taşıma çeşitleri hem sürdürülebilirlik hem de halk için erişilebilirliği artıracak şekilde kurgulanmıştır. Bu yeni metotlar kentsel kimliği güçlendiren yenilikçi çözümler sunmaktadır. Böylelikle, motorlu araç kullanımının azaltılması, karbon ayak izinin küçültülmesi ve üniversite-kent bütünleşmesinin sağlanması hedeflenmektedir. Kent halkının en büyük sorunlarından olan merkezde park yeri bulamama meselesine yeni seçenekler eklenmesi ile geliştirilmesi de artı katkılardan bir diğeridir.

8. EKONOMİK VE SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

8.1. Araştırma Parkları, Tekno Park, Tarım Parkı:

Eskişehir için yapılan plan çerçevesinde Bilim Parkı, Araştırma Parkı, Tekno Park, İş Parkı (Business Park) ve Tarım Parkı (Agro-Park) kentin araştırma, eğitim ve üretim kapasitesini destekleyecek stratejik donatılar olarak planlanmıştır. Bu parklar yalnızca kendi uzmanlık alanlarında değil, aynı zamanda birbiriyle bütünleşik bir ekosistem oluşturacak şekilde planlanmıştır. Tekno Park, mevcut şeker fabrikasının mimarisinin korunarak dönüşümüyle planlanmış; Araştırma Parkı, tren istasyonunun güneyinde atıl durumda kalan sanayi alanlarının yeniden işlevlendirilmesiyle kente kazandırılacaktır. Bilim Parkı, Sazova Bilim Müzesine yakın mesafedeki boş araziye yerleştirilecek, Tarım Parkı ise Ziraat Fakültesi'ne komşu tarım arazilerine yakın konumlandırılacaktır, eğitim-tarım iş birliğini geliştirecek şekilde konumlandırılacaktır. Bu parklar Porsuk boyunca uzanan üniversite hattı üzerinde yer almakta olup, monoray sistemi ile birbirine bağlanarak erişilebilirlikleri artırılabilecektir. Böylelikle Eskişehir, eğitim, araştırma ve üretimi bütünleştiren çok merkezli bir kentsel inovasyon yapısına sahip olacaktır.

8.2. Dönem Aralarında Kentsel Canlılığın Korunması:

Eskişehir'de planlanan gelişimden sonra gelen eğitimle alakalı nüfusun dönem aralarında farklı yerlere gitmesi sonucu oluşabilecek canlılık kaybının önüne geçilmesi, kentsel süreklilik açısından kritik bir hedef olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, kente eklenen Araştırma Parkı, Tekno Park, Tarım Parkı ve Bilim Parkı gibi yeni odakların yalnızca akademik dönemlerle sınırlı kalmayıp sürekli iş ve üretim olanakları sunması planlanmaktadır. Bu alanlarda oluşturulacak araştırma projeleri, girişimcilik faaliyetleri, tarımsal üretim ve teknoloji geliştirme çalışmaları yılın her döneminde farklı insanları kente çekecek, böylelikle mevsimsel canlılık kaybı dengelenecektir. Ayrıca, fakülte, kütüphane, konferans salonu, tiyatro, sergi alanı gibi donatıların yalnızca

öğrenci ve akademisyenlere değil, tüm kent halkına açık biçimde kurgulanması, kent merkezinde ve üniversite hattı boyunca sürekli bir etkileşim yaratacaktır. Bununla birlikte, kente eklenen bu yeni alanların, akademik takvimin dışında da fuarlar, savunma sanayii tanıtımları, yeni ürün lansmanları ve sergiler gibi etkinliklere ev sahipliği yapması, Eskişehir'in turizm açısından da yılın tüm dönemlerinde cazip ve hareketli bir kent olmasını sağlayacaktır. Böylece Eskişehir, yalnızca bir öğrenci kenti değil, dönemsel dalgalanmalara karşı dirençli, inovasyon ve turizm ekonomisine sahip sürekli canlı bir kent olacaktır.

8.3. Kültürel ve Sosyal Alanların Tüm Halka Hizmet Etmesi:

Eskişehir'in eğitim kenti kimliğinin yalnızca öğrenciler ve akademisyenlerle sınırlı tutulmaması amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için kültürel ve sosyal donatıların tüm kent halkına hizmet etmesi temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Bu kapsamda, özellikle kütüphaneler yalnızca bir ders çalışma mekânı değil, aynı zamanda çok işlevli halk merkezleri olarak kurgulanmışlardır. Dünya çapında örneklerinden biri olan Helsinki Kütüphanesi modelinde olduğu gibi, kütüphanelerin halk kursları, seminerler ve farklı yaş gruplarına yönelik atölyeler düzenlenen kamusal alanlar olması hedeflenmiştir. Benzer şekilde, konferans salonları ve sergi mekânları yalnızca akademik etkinliklere değil, halka açık seminerler, kültürel buluşmalar ve kent ölçeğinde katılımcı süreçlere de ev sahipliği yapacaktır. Ayrıca, Eskişehir'in mevcut kentsel kültüründe önemli bir yer tutan halk günleri, kermesler ve el ürünleri fuarları gibi etkinliklerin artırılmasıyla ve bu yeni mekanların ev sahipliğini yapmasıyla, kent yaşamı yalnızca öğrenci odaklı değil, tüm kentlilerin yararlanabileceği kapsayıcı, erişilebilir ve sürdürülebilir sosyal alanlar üzerinden desteklenecektir. Böylelikle Eskişehir, bir eğitim kenti olmanın yanı sıra, katılımcı, kültürel açıdan zengin ve toplumun her kesimini içine alan bir kent vizyonu geliştirmiş olacaktır.

9. ÖRNEK ALAN TASARIMI (1/2000)

Bu aşamada, hazırlanan üst ölçekli plan kararlarının uygulamadaki yansımalarını gösterebilmek adına, kent merkezinde deprem riskli alanların dönüşümüne konu edilen bir bölge örnek alan olarak seçilmiştir. Bu örnek, 1/2000 ölçekli planlama kararlarıyla daha detaylı olarak ele alınmış ve önerilen mekânsal kurgunun kentsel doku ile nasıl bütünleşeceği gösterilmiştir. Alanın doğusunda Teknopark, batısında Araştırma Parkı yer alırken güneyinde de Odunpazarı tarihi merkezine yakın mesafededir.

Alan, yalnızca bir "kampüs" mantığına dayalı kapalı bir düzen yerine, kent dokusuna sızan, karma kullanımlarla zenginleşen ve kentsel yaşamla bütünleşen bir model üzerinden kurgulanmıştır. Bu çerçevede; Hukuk Fakültesi, Sanat ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Turizm Fakültesi, kütüphane, müze, konferans salonu ve sergi merkezleri gibi akademik ve kültürel donatılar bölgeye entegre edilmiştir. Kütüphane, yalnızca öğrencilere hizmet eden bir yapı değil, Helsinki Kütüphanesi örneğinde olduğu gibi, halkla bütünleşen bir merkez olarak planlanmıştır. Kütüphaneyle birlikte rektörlük, sergi merkezi, müzeler ve konferans alanları, halkın da kullanabileceği katılımcı ve erişilebilir mekânlar yaratmaktadır.

Karma kullanım yaklaşımıyla, fakülteler ve kamusal yapılarla birlikte konutlar, ticari birimler, yurtlar ve çalışan evleri de alana eklenmiş; böylelikle kampüs-şehir ayrımını ortadan kaldıran, kentle bütünleşmiş bir eğitim dokusu hedeflenmiştir. Konut bloklarının bir kısmında Avrupa örneklerinde olduğu gibi gizli otopark çözümleri önerilerek hem otopark ihtiyacı karşılanmış hem de konut maliyetlerinin düşürülmesi sağlanmıştır.

Ulaşım açısından ise alan, tramvay hattı, monoray hattı ve su taksi durağı ile çok modlu bir erişim sistemi üzerinden desteklenmiştir. Ayrıca bisiklet yolları, yaya odaklı yollar ve çeperden geçen taşıt yolları sayesinde bölgenin öğrenci dostu ve sürdürülebilir ulaşım vizyonu güçlendirilmiştir. Porsuk Nehri'nin merkezden

geçmesiyle birlikte suyla bütünleşen bir kentsel yaşam alanı oluşturulmuş, yeşil dolaşım hatlarıyla alanın kesintisiz yeşil sistemlere entegre edilmesi planlanmıştır.

Bu çalışmada önerilen kentsel tasarım kodu, malzeme seçimi, çatı tipolojileri ve cephe detayları üzerinden sürdürülebilir, yerel kimlikle uyumlu ve estetik bir bütünlük hedeflemektedir. Duvarlarda yüksek pişirimli tuğla, Derbent volkanik taşı ve kireç sıvalı paneller gibi yerel ve doğal malzemeler öne çıkarken; çatılarda terracotta kiremitler, yeşil çatı uygulamaları, fotovoltaiik sistemler ve bakır kaplamalar kullanılmıştır. Cephelerde en az 75 mm derinlikli pencere söveleri, balkon bitkilendirmeleri ve brise-soleil sistemleri ile pasif iklimlendirme desteklenmiştir. Tüm yeni düz çatılarda (>200 m²) yeşil veya PV çatı zorunlu tutulmuş; malzemelerin %50'sinden fazlasının Eskişehir çevresinden temini öngörülerek hem karbon ayak izi azaltılmış hem de yerel ekonomiye katkı sağlanmıştır. Renk paletinde toprak tonları ile derin mavi ve gri tonlarının tercih edilmesi, kentsel dokuda doğal ve modern bir uyum yaratmayı amaçlamaktadır.

10. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu proje, Eskişehir için uzun vadeli bir kentsel planı ortaya koymaktadır. Kentin mevcut mekânsal potansiyellerini ve kültürel birikimini eğitim ekseninde yeniden şekillendiren yaklaşım, eğitimi kentsel gelişimin temel dinamiği olarak ele almaktadır. Gelişim sürecinde üniversiteler, kütüphaneler, araştırma merkezleri ve kültürel donatılar yalnızca öğrenciler için değil, tüm kent halkı için bir çekim merkezi oluşturmakta; bu sayede eğitim, sosyal, ekonomik ve mekânsal yenilenmenin öncüsü haline gelmektedir. Türkiye'nin "Altın Üçgeni" vizyonu ile (İstanbul–Ankara–Eskişehir) akademik ve ekonomik ağı içerisinde Eskişehir'in konumlanması, kente stratejik bir rol kazandırmaktadır. Bu bağlamda proje, Eskişehir'i yalnızca ulusal ölçekte değil, aynı zamanda uluslararası ölçekte de bir bilim, inovasyon ve kültür merkezi haline getirmeyi hedeflemektedir. Uluslararası öğrenci ve akademisyen hareketliliğini destekleyen, sergi, fuar, konferans gibi etkinliklerle küresel etkileşime açık mekânsal altyapılar, kentin dünya ölçeğinde tanınırlığını ve rekabet gücünü artıracaktır. Böylece Eskişehir, eğitim odaklı bir kentsel gelişim modeliyle hem Türkiye'nin hem de bölgenin geleceğine yön verecek yenilikçi bir merkez haline gelecektir.

KAYNAKÇA

- Ersoy, M. (1984). Kentsel planlamada standartlar. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- UNESCO. (2016). Urban green space standards. Paris.
- OECD. (2017). Green growth indicators 2017. Paris: OECD Publishing.
- Avrupa Birliği. (2019). Green infrastructure and urban planning report. Brüksel.
- Süleymaniye Üniversitesi . Üniversite planlama raporu. Süleymaniye, Irak.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kıbrıs Kampüsü. (2001). Yerleşke planlama raporu. Kalkanlı.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (2025). Yerleşke ve kampüs bilgileri. ODTÜ Resmî Web Sitesi. <https://www.metu.edu.tr>
- Stanford University. (2025). Campus planning and architecture. Stanford University Official Website. <https://www.stanford.edu>
- University of Cambridge. (2025). About the university and city. University of Cambridge Official Website. <https://www.cam.ac.uk>
- KU Leuven. (2025). Leuven as a university city. KU Leuven Official Website. <https://www.kuleuven.be>
- Heidelberg University. (2025). Heidelberg and its university. Heidelberg University Official Website. <https://www.uni-heidelberg.de>
- University of Oxford. (2025). City and university. University of Oxford Official Website. <https://www.ox.ac.uk>
- Google Earth. (2025). Eskişehir uydu görüntüleri.
- OpenStreetMap. (2025). Eskişehir harita verileri.
- Addie, J. P. D. (2016). From the urban university to universities in urban society. *Regional Studies*, 51(7), 1089–1099. <https://doi.org/10.1080/00343404.2016.1224334>
- Hall, P. The university and the city. *GeoJournal* 41, 301–309 (1997). <https://doi.org/10.1023/A:1006806727397>
- Goddard, J., & Vallance, P. (2013). The University and the City (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203068366>